

Kako naprej, Evropa, Slovenija, Talum? str. 4-5
Minister se zaveda problemov z električno energijo str. 5-6
Ponovno potrjena odličnost str. 7
Edinstvenost in drugačnost nas vodita k napredku str. 8
V prvi vrsti iskrenost – Intervju str. 12-15

4-5

5-6

8

12-15

18-19

24

7

11

16-17

20

Iz vsebine

4-5 Kako naprej, Evropa, Slovenija, Talum?

5-6 Minister se zaveda problemov z električno energijo

7 Ponovno potrjena odličnost

Sejem vzdrževanja Maintenance Austria 2013, Wels

8 Edinstvenost in drugačnost nas vodita k napredku

9 Izvedena registracija kemikalije po REACH

10 Talum ponovno sodeluje z Manager klubom Ptuj

Talum bo podelil kadrovske štipendije

11 Preverili ukrepanje ob izrednem dogodku

Privabili številne poslušalce Koncert

12-15 V prvi vrsti iskrenost – Intervju

16-17 Stojan Kerbler pod drobnogledom etnologije – Reportaža

18-19 10. državno prvenstvo SKEI Slovenije v poletnih športnih igrah

20 Fotografije meseca

Novo vodstvo v NK Aluminij

21 Umetnost ne reproducira, kar vidimo. Naredi da vidimo ...

22-22 Fotoreportaža

24 »Paradajz, da te kap«

11. maraton Poli

25 Napotki za uporabo mobilnega telefona v tujini

27 Križanka

Naslovnica: Obisk ministra za gospodarski razvoj in tehnologijo

Časopis družbe Talum. Naslov uredništva: Talum, d. d., Tovarniška cesta 10, 2325 Kidričevo, telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103, e-pošta: darko.ferlinc@talum.si.

Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov.

Uredniški odbor: Darko Ferlinc, glavni urednik, Danica Hrnčič, Lilijana Ditrih in Aleksandra Jelušič, članice, ter Srdan Mohorič, član.

Jezikovni pregled: Darja Gabrovšek Homšak, oblikovanje: Darko Ferlinc, avtor naslovnice: Srdan Mohorič.

Prelom in priprava za tisk: Grafični studio OK, Maribor, tisk: Bezjak tisk, Maribor.

Kdo je pristojen in kdo lahko?

DARKO FERLINC
GLAVNI UREDNIK

Obiskal nas je mag. Stanko Stepišnik, minister za gospodarski razvoj in tehnologijo. Človek torej, ki naj bi v vladi Republike Slovenije skrbel za tisti del, ki mu v zadnjem času pravimo podporno okolje za gospodarstvo. Vsi vemo, kakšno je stanje gospodarstva v Sloveniji. V zadnjih 20 letih nam je uspelo uničiti praktično vse: tekstilno, lesnopredelovalno, kovinsko industrijo, gradbeništvo ... Tudi infrastruktura je v slabem stanju. Ceste, še bolj železnice, problemi so z Luko Koper, bankami, ki naj bi kreditirale gospodarstvo, pa so same potrebne pomoči ... Nujno torej potrebujemo tako okolje, kakor koli mu že rečemo, da bo slovensko gospodarstvo lahko spet zaživel.

Minister se je v Talumu seznanil z našimi uspehi in tudi s problemi, ki so povezani z oskrbo z električno energijo. Prepričan sem, da je za te probleme vedel že prej. Moral je vedeti. Po predstavitvi v upravni zgradbi in po ogledu tovarne je izrazil veselje in zadovoljstvo, da je imel s svojo ekipo priložnost spoznati zelo dober gospodarski subjekt in menedžment, ki ima zelo jasno poslovno vizijo. Slišali smo tudi njegovo obljubo, da bodo podprli vse, kar bo gospodarstvo zahtevalo v zvezi s spremembo energetskega zakona.

Zdi se, da je minister človek, ki ve, kaj hoče, in še posebej, da ve,

kaj govori. Nenazadnje prihaja sam iz gospodarskega okolja in razume take, kot smo mi. Tako je razumel tudi naše probleme z oskrbo z električno energijo in s tem povezano nižanje konkurenčnosti v primerjavi z drugimi proizvajalci aluminija v Evropi in svetu. Povedal je tudi, da moramo paziti, da takih podjetij ne pahne-mo v izgubo.

Srečanje z ministrom in njegovo ekipo je potekalo v zelo prijateljskem vzdušju, skoraj idiličnem. Zmotila pa me je (in morda še koga) samo ena misel, ki smo jo slišali na novinarski konferenci. Predsednik Uprave Taluma in minister v zvezi s problemi z električno energijo ne moreta storiti kaj več kot to, da apelirata na ministrstvo za energetiko in tudi na celotno vlado. Najbrž res ne moreta. In tu nastane nov problem.

Velikokrat smo poslušali razne slovenske politike, ki česa niso mogli storiti ali za to niso bili pristojni. Ne glede na to, ali so bili »naši« ali »njihovi«. Reševanje zgoraj opisanih problemov pa se vleče praktično vso zgodovino Taluma.

Omejimo podporno okolje za gospodarstvo samo na Talum. Tudi Talum je del gospodarstva, ki potrebuje tako okolje. Ni bolnik, ki potrebuje injekcije, da bi ozdravel, ampak je zdrav in potre-

buje zdravo okolje, da nebi zbolel. Tu se samo po sebi postavlja vprašanje, kdo in kako lahko rešuje probleme v Talumu, da bi postal vse tisto, kar ves čas govorimo: konkurenčna in slovenskemu gospodarstvu koristna družba. V vladi zagotovo vedo za probleme v Talumu, vedo tudi za naše uspehe, za naš pomen za državo, za naš pomen za elektroenergetski sistem v Sloveniji. In na koncu vedno pride nekdo, ki sam ne more storiti ničesar, čeprav je seveda pomembno, da je minister naš zaveznik.

Če ima država, vlada torej, resničen namen – in seveda srčno upamo in verjamemo, da ga ima – reševati probleme v Talumu, preostali energijsko intenzivni industriji in industriji v Sloveniji nasploh, naj torej pošlje ekipo ali ekipe, ki bodo imele sposobnosti, pristojnosti odločati in reševati probleme. Tako kot vlada hodi po terenu in obiskuje slovenske pokrajine, naj obiskuje tudi gospodarstvo, gospodarske subjekte. Časa ni več veliko. Zdi se mi, da bi bolj kot o prodaji družb morali razmišljati o reševanju gospodarstva, ki bo edino lahko potegnilo državo iz krize.

Ker pa so zgornje želje vseeno malo preveč pobožne, bomo zagotovo morali največ dela opraviti sami. ■

»Velikokrat smo poslušali razne slovenske politike, ki česa niso mogli storiti ali za to niso bili pristojni.«

Kako naprej, Evropa, Slovenija, Talum?

DR. ZLATKO ČUŠ
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Dr. Zlatko Čuš z ministrom Stepišnikom

Evropa še kar naprej rešuje naš planet, pa se v bistvu sploh ne zaveda, da sedaj ni v stanju rešiti sama sebe. Da slučajno ne bi bilo pomote: sam sploh ne sodim v skupino evroskeptikov. Ravno obratno, bil sem velik pristaš Združenih držav Evrope in sem še vedno. Veliko je pozitivnih učinkov ideje združene Evropske unije. V času konjunkturalne smo učinek EU na naše življenje nekoliko precenili. V času velike gospodarske rasti je vsaka ureditev dobra. Kaj pa v času recesije, krize? Šele v krizi se pokaže, ali je sistem učinkovito organiziran. Tukaj ima EU dokaj šibke točke. V času politične krize in vojn v nekdanji Jugoslaviji je EU samo opazovala. Za ukrepanje je že potrebovala Američane. Sedaj, v času gospodarske krize, si sama nikakor ne zna pomagati. Kdo bo tokrat priskočil in uredil situacijo? Morda Kitajci? Evropa je bila vplivna v času kolonizacije. Časa kolonizacije takratnega tipa je konec. Počasi prihaja čas ekonomske kolonizacije. V tem času je EU povsem nepomemben igralec v novi igri. Visoki uradniki EU živijo v svojem svetu, ki je daleč od realnosti. Vsi poznamo znamenito trgovalno shemo z emisijskimi kuponi ETS za obdobje 2013–2020. Malo se bom osredotočil na področje proizvodnje alu-

minija. Letos bo na svetu proizvedenih približno 50 milijonov ton primarnega aluminija. Od teh 50 milijonov jih bodo na Kitajskem proizvedli približno 25 milijonov, v Evropi pa bomo skupaj z Norveško in Islandijo proizvedli približno 4 milijone ton aluminija. Četudi bi v EU27 takoj ukinili teh 2,5 milijona ton proizvodnje aluminija, se to pri zmanjšanju emisij dejansko ne bi poznalo nič. Dejansko je ravno obratno: to zmanjšanje bi imelo na planet obratni učinek. Teh 2,5 milijona ton ekološko nespornih količin bi v trenutku nadomestila proizvodnja z ekološko manj učinkovito tehnologijo na Kitajskem, v Indiji ... Mogoče ideja ni napačna, vendar jo mora spoštovati cel svet. To je samo en primer enormne birokracije EU, ki producira povsem neučinkovite rešitve. Se spominjate Lizbonske strategije? Ali niso tam zapisali, da bomo postali tehnološko najučinkovitejši in sploh najkontinent na svetu? Ali ste videli kako poročilo, v katerem bi množica snovalcev strategije pojasnila, zakaj cilji niso doseženi? ZDA je hitro opravila z recesijo, Avstralija, Kitajska, Azija je ne poznajo. Medtem ko je na vseh kontinentih rast porabe aluminija izrazita, se v Evropi zmanjšuje. V EU je ekonomsko uspešna samo Nemčija in kaka manjša država, ki

se je Nemčiji priključila v njenih ključnih poslih. Zakaj je Nemčija uspešna? Nič vam ne bo pomagalo, če bosti šli odgovor iskat v Nemčijo. Našli ga boste v ZDA, na Kitajskem, v Rusiji, v Braziliji, arabskem svetu. Zakaj? V naštetih državah so milijoni novih vozil Mercedes, BMW, Audi ... In to najvišjega razreda z visoko dodano vrednostjo.

Kaj EU, Slovenija je naša država. Nismo največja država, ampak najboljša. Tako je vsaj trdil eden izmed zdaj že nekdanjih predsednikov vlade. Kljub temu da naj bi imeli najuspešnejšo državo, je vedno več brezposelnih, nepplačanih upnikov, praznih blagajn v zdravstvu, šolstvu, kulturi ... V urejeni državi je lahko državna lastnina tudi učinkovito upravljana. Ali imamo torej urejeno državo? Ne, žal je nimamo. Vedno bolj se strinjam s tistimi, ki pravijo: »Ukradli so nam državo.« Vplivne elite levih in desnih so si priborile toliko oblasti, da so si lahko napisale zakone, po katerih je navadna kraja zakonita. Za ljudstvo se že nekaj let igra predstava o lovljenju tatov, ponarejevalcev, lažnivcev ... Vsi veselo gledamo in ploskamo predstavi, v ozadju pa tečejo dogovori, kako si bodo razdelili še zadnje kose pogače družbene lastnine. Dokler v tej državi ne bo jasno, da je laž laž in kraja kraja, in to ne glede na to, ali te nečednosti počnejo »naši« ali »oni«, dokler bodo posamezniki z nekaj tisočaki prikazanih prihodkov imeli v lasti milijone, ne bomo živeli v urejeni državi, ker tam je kraja pač kraja. Upam, da bo kdaj prišel na oblast kdo, ki bo vzpostavil urejeno državo. Brez tega ne bo pravih vrednot. Res je, da moramo racionalno ravnati z razpoložljivimi viri. Potrebujemo dobre zdravnike, učitelje, policiste ... Svoje otroke sem vedno učil, da varčuješ lahko takrat, ko nekaj imaš. Želel bi, da bi se ta naša oblast čim prej potrudila, da bi nekaj imeli. Varčevalni ukrepi 1, 2, 3, 4 ... Kje pa so ukrepi za dvig gospodarske rasti, poveča-

nje proizvodnje, povečanje prodaje storitev, povečanje konkurenčnosti, povečanje učinkovitosti, nove investicije ...?

No, pa smo v Talumu. Vsi dejavniki nekonkurenčnosti se na koncu zgrnejo na gospodarske subjekte, kot je Talum. Nič nam ne pomaga, da smo drugi najučinkovitejši porabnik električne energije na svetu, ob dejstvu, da je ta energija z dajatvami za dvakrat dražja od tiste pri konkurenci. V takih razmerah je nemogoče delati na dolgi rok. Če se na ravni države ne bodo vzpostavili mehanizmi za primerljivo konkurenčnost poslovanja, bo izjemen trud vseh zaposlenih zaman. Seveda ne želim prenašati negativnega vzdušja med sodelavce, ko že tako vsi skupaj živimo v okolju brez slehernega optimizma. Prepričan sem, da vsak naš sodelavec točno loči laž od resnice in ve, kaj je kraja. Žal postaja Slovenija popolnoma neperspektivna država za mlade, ki iščejo nove priložnosti za zaposlitev. V Talumu intenzivno iščemo priložnosti za prodajo našega znanja in storitev zunaj Evrope. Za take naloge potrebujemo tudi mlade, dinamične, perspektivne kadre. Nujno si bo zagotoviti čim več dela v državah BRIC, v katerih se obeta največja gospodarska rast. Na področju prodaje storitev in znanja nam je uspelo pridobiti projekt postavitve in zagona tovarne rondelic v Argentini za ameriško skupino Exal. Prepričan sem, da bodo naši kadri uspešno opravili delo in da bo Talum postal prepoznaven ponudnik znanja po svetu. Trenutno se za prodajo storitev potegujemo še na enem mednarodnem razpisu, toda o njem še ne smem pisati konkretno zaradi NDA (pogodba o zaupnosti podatkov). Upam in verjamem, da bomo do leta 2015 pridobili še kak projekt in bomo tako postali manj občutljivi na slovensko in evropsko nekonkurenčno okolje. Ob vseh tegobah te družbe je vendarle prijetno spoznanje, da nas je največji svetovni proizvajalec aluminijaste embalaže prepoznal kot najbolj zaupanja vrednega partnerja pri postavitvi nove tovarne v Argentini. O podrobnostih projekta bodo kmalu napisali kak članek sodelavci, ki se intenzivno ukvarjajo z izvedbo. ■

Minister se zaveda problemov z električno energijo

V petek, 14. junija 2013, je Talum obiskal mag. Stanko Stepišnik, minister za gospodarski razvoj in tehnologijo, s svojimi sodelavci. Poleg ministra so nas obiskali še državni sekretar Gašpar Gašpar Mišič iz kabineta predsednice vlade, Sandra Oberlajt Špernjak, vodja kabineta ministra, Darko Jazbec, poslanec državnega zbora Pozitivne Slovenije, Luka Zorko, predsednik Občinskega odbora Pozitivne Slovenije Slovenska Bistrica, Dejan Levanič, državni sekretar na ministrstvu za delo, in Jože Velikonja, poslanec državnega zbora Pozitivne Slovenije.

DARKO FERLINC
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Marko Drobnič, predsednik Uprave Taluma, je ministru in sodelavcem najprej predstavil Talum kot uspešno družbo, ki ima svojo strategijo in vizijo, s proizvodnjo, ki je energetske med najučinkovitejšimi na svetu in letos že drugič prejema nagrado družbe Nemak kot najboljši dobavitelj livarskih zlitin. Poudaril je tudi, da nas še vedno stiskajo težave zaradi visoke cene električne energije, predvsem obremenitve zaradi višjih dajatev za obnovljive vire energije. Poleg predsednika Uprave so na srečanju sodelovali še dr. Zlatko Čuš, član Uprave za razvojno-tehnično področje, Daniel Lačen, član Uprave za ekonomsko pod-

ročje, in mag. Boštjan Korošec iz službe za upravljanje z energijo. Po kratki predstavitvi družbe Talum so si gostje ogledali proizvodnjo. Obiskali so Talum Aluminij in si ogledali elektrolizo, Talum Rondelice kot tretjega dobavitelja rondelic v Evropi in Talum Livarno.

Po ogledu tovarne je bila v veliki sejni sobi multimedijskega centra še novinarska konferenca. Na njej se je predsednik Uprave v imenu vseh zaposlenih zahvalil ministru in njegovi ekipi za obisk. Novinarjem je povedal, da se lahko pohvalimo predvsem s tremi projekti, ki bodo krojili našo strategijo v prihodnje. Najprej je omenil elektrolizo in ponovno poudaril

Začelo se je z razgovorom v upravni zgradbi.

Gostje so med drugim obiskali livarno livarskih zlitin ...

visoko tehnološko stopnjo proizvodnje aluminija in energetske učinkovitost, kar smo dosegli z lastnim znanjem in izkušnjami. To svoje znanje nameravamo prodajati tudi v svetu. Nadaljeval je z livarno, ki ji je s svojim znanjem in lastnim razvojem uspelo razviti zlitine, primerne za najzahtevnejše ulitke. O vrhunskosti livarskih zlitin pri nas govori že druga zaporedna nagrada družbe Nemak za najboljšega dobavitelja. Kakovost zlitin se izraža tudi v družbi Talum Ulitki, v kateri lijejo ulitke za tako eminentne proizvajalce, kot so Porsche, Mercedes, KTM, McLaren itd. Povedal je tudi, da želimo v družbi Talum Ulitki do leta 2015 doseči 15 milijonov evrov prihodka od prodaje z obstoječo proizvodnjo in s progra-

mi, ki prihajajo. Tretji segment razprave in ogleda pa je bila proizvodnja rondelic. Prav zdaj poteka investicija, ki bo skupaj z razvojem na tem področju omogočila 50-odstotno zvišanje prihodkov od prodaje, že danes pa smo s tretjim mestom eden največjih dobaviteljev rondelic v Evropi. S ponosom je povedal še, da svoje tehnološko znanje s tega področja prodajamo tudi Exalu, največjemu proizvajalcu doz in tub na svetu. V Argentini prav zdaj skupaj z njim postavljamo linijo za litje ozkega traku, v nadaljevanju pa se bo tam razvila tudi proizvodnja rondelic.

Talum pričakuje premike na področju oskrbe z električno energijo, da se bo naša proizvodnja in tudi vsa energijsko intenziv-

na industrija v Sloveniji lahko po konkurenčnosti postavila ob bok drugim proizvajalcem. Cena električne energije predstavlja v Talumu 45 odstotkov stroškov, za povprečnega proizvajalca primarnega aluminija v Evropi pa le 25 odstotkov. Vse države v Evropi, razen Slovenije, so svojim proizvajalcem aluminija zagotovile primerne konkurenčne pogoje za proizvodnjo, kar se tiče oskrbe z električno energijo, in upravičeno pričakujemo, da bo to storila tudi naša država.

Minister je izrazil zadovoljstvo, da so lahko spoznali tako dober gospodarski subjekt, ki ima jasno vizijo, da iz osnovnega izdelka počasi prehaja v izdelke z visoko dodano vrednostjo in da poleg izdelčnega izvoza razvija tudi izvoz storitev, kar je pozdravil. Minister se zaveda, da dvig cene električne energije vpliva na konkurenčno sposobnost družbe v primerjavi z drugimi v svetu. Zelo bomo morali paziti, da takih podjetij ne pahnemo v izgubo ali – bolje rečeno – v nekonkurenčni položaj. Izrazil je zadovoljstvo, da so lahko spoznali proizvodnjo in izdelke, še posebej tiste z višjo dodano vrednostjo. Posebno pozornost pa je namenil vključitvi Taluma v ekološki, zeleni, trajnostni razvoj. Tako minister kot predsednik Uprave Taluma sta izrazila enotno mnenje o prispevkih, ki bremenijo ceno električne

energije. Na tem področju bo potrebno povezovanje z ministrstvom za infrastrukturo, da bi lahko te probleme reševali na sistemski ravni. Predsednik in minister sama ne moreta narediti kaj več kot to, da apelirata na ministrstvo za infrastrukturo, da zagotovi normalne pogoje pri oskrbi z električno energijo. Poteka pa že sprememba energetskega zakona, ki naj bi dala osnove za vzpostavitev konkurenčnosti v energijsko intenzivnih industrijah v Sloveniji. Trenutno imamo zaradi tega v Talumu velike težave, ki se bodo nadaljevale tudi v srednjeročnem obdobju, če ne bomo ukrepali. Podobno velja za vso energijsko intenzivno industrijo, s katero se bomo morali skupaj lotiti problema. Sem spadajo aluminijarska, jeklarska in tudi papirna industrija. Ne bo pa šlo brez sodelovanja ministrstva za infrastrukturo, h kateremu spada energetika. Minister je še povedal, da je namen takih obiskov ustvariti podporno okolje za gospodarstvo. Na koncu je obljubil, da bo ministrstvo podprlo vse tisto, kar gospodarstvo zahteva in potrebuje.

V letu 2013 bomo za 12 odstotkov povečali prihodke, vendar nam to nič ne pomaga, če je bil učinek dogovora o ceni električne energije, ki je bil za nas kar ugoden, izničen s prispevki, je še povedal predsednik Uprave Taluma. ▣

... in proizvodnjo rondelic.

Ponovno potrjena odličnost

Največji proizvajalec blokov za bencinske in dizelske motorje na svetu Nema nam že drugo leto zapovrstjo podeljuje nagrado odličnosti (Exellence Award 2013) kot najboljšemu dobavitelju aluminijevih zlitin. Svečana podelitev nagrade je bila 19. junija 2013 v Monterreyu v Mehiki, kjer je sedež družbe Nema. Nagrado sta prejela direktor družbe Talum Livarna Marjan Krošl in Gregor Jurko.

FOTO: SRDAN MOHORIČ

Gre za izjemen prispevek na področju kakovosti, servisa, tehnologije in stroškovne učinkovitosti. Nagrada je toliko bolj pomembna, ker gre za globalno podjetje in najmočnejšo livarno v Evropi, specializirano za proizvodnjo blokov motorjev, glav cilindrov in sistemov za prenos moči iz aluminijevih zlitin. Družba Nema ima 28 proizvodnih lokacij v 13 državah in več kot 18.000 zaposlenih, ki

proizvajajo izdelke za kar 44 različnih svetovnih znamk. Z livarskimi zlitinami, ki jih proizvaja naša odvisna družba Talum Livarna, smo prisotni na vseh lokacijah podjetja Nema v Evropi. O kakovosti naših livarskih zlitin govori tudi lastna proizvodnja ulitkov v družbi Talum Ulitki za avtomobilsko panogo, splošno strojearnjo in energetiko. ▣

Livarske zlitine najvišje kakovosti

Nakladanje livarskih zlitin

Sejem vzdrževanja

Maintenance Austria 2013, Wels

Sejmi veljajo za najmočnejše marketinško orodje. To trditev potrjuje več kot 90 odstotkov anketirancev najrazličnejših branž, kljub temu pa uspeh sejemske predstavitve ni sam po sebi umeven, saj je treba natančno določiti cilje in se skladno s tem dobro pripraviti. Glavni cilj naše sejemske predstavitve je bil dobiti nove partnerje ali navezati stike z njimi, prav tako pa je tak dogodek treba izkoristiti za pogled čez ograjo, preveriti, kaj dela konkurenca, kako ji gre, kaj je novega – temu pravimo raziskati trg.

BORUT KOSTANJEVEC
FOTO: ANDREJ BRUMEN

Naši na sejmju

Zavezana ciljem sva z Andrejem skrbno dokumentirala vse sestanke, ponudbe in povpraševanja obiskovalcev, obiskala potencialne partnerje in imela široko odprte oči za dogajanja na prireditvi. Navezala sva stike z največjim podjetjem v branži, s podjetjem Billfinger Berger, in pridobila še tri kontakte z dobrim potencialom za poslovno sodelovanje. Spodbudne informacije, povezane z investicijami v industrijsko opremo, prihajajo z nekaterih srednjeevropskih trgov. Zastopnik nizozemskega proizvajalca sistemov za shranjevanje vseh vrst kolutov je letos v sedmih mesecih z enakim prodajnim programom na istem prodajnem področju dosegel lanske celoletne prodajne rezultate, največjo rast pa beleži na Madžarskem, Slovaškem in Češkem. Opazila sva še zelo neenakomerno porazdelitev obiskovalcev po

razstavnih prostorih in ugotovila, da je gostota obiskovalcev veliko večja na razstavnih prostorih z zelo prijetnimi pomočnicami. S pomočjo obiskovalcev iz Taluma sva si dve izposodila za nekaj zanimivih posnetkov na našem razstavnem prostoru. Dobro marketinško orodje ne odgovarja le na trenutne prodajne izzive, temveč določa tudi smerice. Natančnejše analize sejmskih informacij bodo prav gotovo nakazale določene usmeritve, nekateri koraki pa so bili že zarisani pred padcem zastora na prireditvi Maintenance 2013. Na naslednji prireditvi se bo treba predstaviti na prikazani način ali pa vsaj s kako manj radikalno varianto. Ker pa vemo, da glede na cilje družbe Talum Servis in inženiring vprašanje investicije v to ne bo analogno dilemi o kokoši in jajcu, bo treba toliko bolj zavhati rokave. ▣

Edinstvenost in drugačnost nas vodita k napredku

Zanimivo je spoznanje, da je že dolgo tega, ko sem leta 1984 kot osemnajstletnik stopil za ograjo takratnega TGA v Kidričevem. Po 26 letih dela v Talumu zares dobera spoznaš, zakaj je ta tovarna med tistimi, ki so »zapisane v čas«.

Župan Anton Leskovar

ANTON LESKOVAR
FOTO: SRDAN MOHORIČ

In danes, leta 2013, vam s ponosom pišem v Aluminij, pa ne zgolj zato, ker sem župan, temveč predvsem zato, ker mi je Talum domač, občutek pripadnosti pa je in bo vedno prisoten. Ta občutek »pripadnosti« skušam prenašati v novo okolje, v katerem delam. Pripadnost namreč ne preživi brez povezovanja in deloma tudi prilagojenosti, ki je kot samostojna lahko tudi moteča. Še Adi Smolar pravi: »Živeti je težko, vedno sem tepen, ker sem neprilagojen.« A včasih je dobro biti uporniški in edinstven, saj se v poplavi povprečnosti lahko kaj hitro izgubimo, zato je drugačnost več kot dobrodošla. Edinstvenost in drugačnost nas vodita k napredku in sta v tem času, ki nam ni najbolj pisan na kožo, več kot nujni. Edinstvenost in drugačnost rodita ideje in naj bodo še tako naivne, mi vsaka posamezna – kot simbol za razvoj in napredek naše občine – po žilah vseeno požene vznemirjenje. Vsak človek in vsaka ideja štejeta. V zadnjih dveh letih smo uresničili tudi veliko vaših, saj smo v fazi izvedb različnih investicijskih in mehkih projek-

tov. Vsak projekt, ki ga pripravljamo, želimo plemeniti z nepovratnimi sredstvi. V zadnjem letu nam je tako uspelo pridobiti približno dva milijona evrov nepovratnih sredstev za izvedbo projektov v občini in lahko rečem, da smo uspešni. Tako bo občina bogatejša za nov zdravstveni dom, ki se že gradi. Projekt Obnova dvorca Sternthal je pomemben korak k vzpostavitvi funkcionalnosti objekta, turistični privlačnosti in ohranjanju kulturne dediščine. Posodobljene in urejene so tudi določene poljske poti na komasacijskem območju Dravsko polje 3. Obnovili smo več kot 4 kilometre cest in javne razsvetljave, zaradi katerih dobivajo vasi lepšo podobo. Izgradnja novega kanalizacijskega sistema v letošnjem letu v dolžini 7.197,00 metrov prinaša kar 90-odstotno pokritost s kanalizacijskim omrežjem v občini.

Uredili smo tržnico v Kidričevem, zasnovali zgodbo in uredili dostope ter označbe za učilnico v naravi, urejamo medgeneracijske kotičke po občini, poteka pa tudi projekt Po poti zgodovine. Prilož-

nosti za dvig kakovosti življenja iščemo tudi v prireditvenem turizmu. Tako smo nanizali številne nove prireditve, od Veselega decembra z drsališčem do predstave ob dnevu žena, ki so bile izpeljane s pomočjo Taluma. Skupaj z ekipo iz Taluma snujemo tudi nadgradnjo vsebine za učilnico v naravi, dodatne in povezovalne vsebine za gramoznico Pleterje ...

Odkar smo Občina Kidričevo in Talum skupaj zagrizli v pripravo novih vsebin in projektov na področju regionalnega razvoja in črpanja sredstev iz novega finančnega obdobja EU do 2020, sem prepričan, da smo se dobro odločili, zato tudi zdaj ni več vprašanje, kako bomo nadaljevali. Vsebine so perspektivne, inovativne in prinašajo nova delovna mesta in razvoj naši občini in širše. Tem projektom želim lahko samo čimprejšnjo uresničitev! Na to smo lahko ponosni. In da pomembni skupni dosežki v javnosti ne bodo prezrti in da ne bo ostalo samo pri tem, si bomo prizadevali vsi skupaj. ■

Izvedena registracija kemikalije po REACH

Evropska Uredba REACH – kratica pomeni **registracijo**, **evalvacijo** in **avtorizacijo** kemikalij (**chemicals**) – pomeni enega največjih posegov na področje za ravnanje s kemikalijami za države EU27 ter za Norveško, Islandijo in Luksemburg.

DR. MARKO HOMŠAK
FOTO: SRDAN MOHORIC

REACH se nanaša na vse kemikalije in izdelke, ki se pojavljajo v delovnih in tehnoloških procesih. Predregistracijski in registracijski postopek traja že vse od leta 2010 in bo končan leta 2018. Konec maja letos je potekel rok za oddajo dosjejev za registracijo kemikalij, ki se proizvajajo ali uvažajo v EU v količini od 100 do 1000 ton. Talum je s tako imenovanim pridruženim dosjejem (*join submission*) glavnega registranta uspešno izvedel postopek registracije kriolitne kopeli, kar je potekalo od oktobra 2012. Najprej je bilo treba glavnemu registrantu plačati za dostop do dosjeja za omenjeno kemikalijo, nato pripraviti posebno obliko datoteke s pomočjo programske opreme UCLID5, pri čemer nam je izdatno pomagalo podjetje BENS Consulting iz Ljubljane. Datoteka se nato naloži na spletni portal ECHA (agencija za kemikalije v Helsinkih) pod imenom REACH IT. Po uspešnem avtomatskem preverjanju ustreznosti datoteke elektronski sistem izda račun za plačilo pristojbine. Po plačilu je kemikalija registrirana, kar je izkazano s potrdilom o registraciji.

Do 31. maja 2013 je na ECHA 3215 podjetij poslalo 9084 dosjejev o registraciji. 80 odstotkov dosjejev so poslala velika podjetja, pre-

ostalo pa mikro, majhna in srednja podjetja. Podjetja zunaj EU so prek svojega predstavnika v EU posredovala 23 odstotkov registracij. Hrvaška, ki se bo EU priključila 1. julija 2013, ima določene posebne predregistracijske in registracijske roke.

Od prvega registracijskega roka 2010 (vse snovi v količini več kot 1000 ton) je bilo registriranih dodatno 2923 snovi, večina od njih v skupinah s pridruženo registracijo. Slovenija je poslala skupaj 6 dosjejev za registracijo, vse s statusom pridružene registracije. Največ registracij je izvedla Nemčija kar 2823, sledijo pa Anglija 1088, Italija 765, Francija 752, Nizozemska 746, Belgija 669 in Španija 652, kar predstavlja skupaj 83 odstotkov vseh registracij.

Naslednji rok za registracijo snovi nad 1 tona bo leta 2018. Zdi se sicer, da je do takrat še dovolj časa, vendar bo snovi za registracijo več. ▣

Delo na elektrolizni peči

PODJETNIŠKE IDEJE

Talum ponovno sodeluje z Manager klubom Ptuj

Manager klub Ptuj je v torek, 11. junija, v Grand hotelu Primus na novinarski konferenci najavil razpis za izbor najpodjetniške ideje 2013. Gospodarske družbe in podjetniki ter dijaki in študenti so vabljeni, da se prijavijo. Zadnji rok za prijavo je 31. oktober 2013.

STAŠA CAFUTA TRČEK
FOTO: SRDAN MOHORIČ

»Člani in članice Manager kluba Ptuj smo se odločili, da bomo v letu 2013 ponovno objavili poziv za izbor najpodjetniške ideje v širšem ptujskem okolju. Izbor postaja tradicionalen in prepoznaven v lokalnem okolju. Z njim želimo spodbuditi kreativne in ustvarjalne podjetnike, da svoje izvirne, poslovno uspešne in rea-

lizirane ideje predstavijo širši javnosti,« sta zbrane nagovorila predsednik kluba Miran Senčar in vodja izbora mag. Vlasta Stojak. V nadaljevanju sta predstavila razpisne pogoje, kriterije, strokovno komisijo izbora ter novost letošnjega izbora – razpisne pogoje za dijake in študente.

Na razpisu, ki se bo končal 31. oktobra 2013, lahko kandidirajo gospodarske družbe in podjetniki. Komisija bo pri ocenjevanju upoštevala ideje v dveh kategorijah: mikro in mala podjetja ter srednja in velika podjetja. Kriteriji izbora bodo: izvirnost ideje, potencial, pričakovani poslovni učinki ter odnos realizacije ideje do družbenega in naravnega okolja. Novost letošnjega razpisa je možnost sodelovanja oziroma kandidiranja dijakov in študen-

tov.

»Dijaki in študentje kandidirajo s podjetniško idejo, zapisano v obliki kratkega Poslovnega načrta, ki zajema kratek opis: kakšne probleme predlagana ideja rešuje in komu, tržna raziskava, konkurenca, potrebni tehnični, kadrovske in finančni viri za izvedbo, način trženja ideje in oblikovanje prodajne cene, termiski plan izvedbe,« je na kratko opisala Stojakova ter nadaljevala, da bo komisija v postopku upoštevala izvirnost ideje ločeno za dijake in študente. Pri enem prijavljenem projektu lahko sodelujejo največ trije dijaki oziroma študenti in mentor (dovoljeno je tudi somentorstvo). Podrobni razpisni pogoji ter prijavnica so objavljeni na spletni strani www.mkp.si. □

Iz proizvodnje ulitkov

Talum bo podelil kadrovske štipendije

Odprtost, podjetnost, ustvarjalnost so vrednote talumovcev, s katerimi uresničujemo zastavljeno strategijo Prestrukturiranje z inovativnostjo.

DARJA VODUŠEK VTIČ

Inovativnost ni nekaj, kar želimo postati, ampak nekaj, s čimer že živimo, morda je včasih treba to samo bolj izpostaviti in znati »videti«. Vabilo k sodelovanju pri izboru najpodjetniške ideje smo v Talumu sprejeli kot priložnost, da sodelujemo in spoznavamo morebitne potencialne sodelavce, tiste, ki bodo postali del nas in se zaposlili ali s katerimi bomo skupaj uresničevali zastavljene cilje prek projektov. Kadrovske štipendiranje pomeni za Talum načrtovano vključevanje mladih v delovnih proces predvsem na

področjih, ki jih glede na zastavljene cilje želimo razvijati in na katerih zaznavamo potrebe po dodatnih okrepitevah. Odločitev o sodelovanju v razpisu, v okviru katerega bo Talum podelil kadrovske štipendije, pomeni širitev odprtosti pri vključevanju zunaj točno načrtovanega okvira smeri in stopenj izobrazbe, za katere podeljujemo kadrovske štipendije. Odrti smo za nove, morda za nas drugačne ideje, ki pa lahko postanejo tudi pomemben del skupine Talum. □

Preverili ukrepanje ob izrednem dogodku

Sistem obvladovanja ravnanja z okoljem ter varnosti in zdravja pri delu zajema tudi obvladovanje vplivov v primeru izrednih dogodkov. Talum spada med obrate večjega tveganja po smernici Seveso, zato ima izdelana dva dokumenta, Varnostno poročilo ter Načrt zaščite in reševanja. S slednjim sta opredeljena tudi ukrepanje in izvajanje aktivnosti v primeru nesreče na večjih virih tveganja.

IZTOK TRAFELA

FOTO: SRDAN MOHORIČ

Za zagotovitev primerne in pravočasne ukrepanja je treba izvajati vaje z ekipami za posredovanje. S tem namenom je bila 23. maja 2013 izvedena praktična vaja za primer nesreče pri pretakanju utekočinjenega naftnega plina na lokaciji skladišča tega plina. Na vaji je bilo preverjeno operativno posredovanje sil za zaščito in reševanje. Aktivirane so bile sile in sredstva za zaščito, reševanje in prvo pomoč na lokaciji Industrijske cone Talum in izvedena evakuacija iz objekta mizarske delavnice. Na vaji so sodelovali poklicni gasilci oddelka za požarno varstvo družbe Vargas-Al, operativna enota Prostovoljnega gasilskega društ-

va Talum, ekipa fizično-tehničnega varovanja družbe Vargas-Al, zdravstveno osebje iz Talumove obratne ambulante, služba Sistemi upravljanja ter zaposleni iz delavnice Talum Izparilniki. Pri vaji so bili preverjeni tudi sistemi komuniciranja in obveščanja med udeleženci.

S prikazanim na vaji in na osnovi narejene analize lahko ocenimo, da imamo v Talumu sile in sredstva, s katerimi v primeru nesreče lahko preprečimo in zmanjšamo vpliv njihovih posledic na ožje in širše okolje. Kljub temu ne smemo pozabiti na najpomembnejše, to je preventivno delovanje, s katerim preprečimo, da bi se izredni dogodki sploh pojavljali. ▣

Preverjali so sile in sredstva za zaščito, reševanje in prvo pomoč.

Privabili številne poslušalce

Že tradicionalni spomladanski koncert Pihalnega orkestra Talum smo godbeniki pripravili v nedeljo, 9. junija 2013, v veliki dvorani restavracije Pan.

GREGOR SAGADIN

FOTO: SRDAN MOHORIČ

V lepem sončnem popoldnevu smo privabili številne poslušalce in verjamem, da so uživali v zvokih naše glasbe. Začetek koncerta je bil narodno obarvan s koračnico Pivo in cvetje ter skladbo z naslovom Al' me boš kaj rada imela. Med drugim smo v nadaljevanju zaigrali skladbo Veseli klarinetisti, v kateri so glavno vlogo prevzeli štirje solisti, in sicer Primož Krajnc, Gregor Hajšek,

Štefan Mally ter Leon Rižner. Proti koncu koncerta smo se godbeniki s presenečenjem zahvalili dolgoletnemu članu Hinku Dasku za 45 let aktivnega članstva ter za 70 dopolnjenih let. Zaigrali smo še skladbo Sing Sing Sing, ob kateri sta naša člana Katja Lendero in Primož Krajnc tudi zaplesala. Podobno kot smo začeli, smo tudi končali ob zvokih narodne glasbe s skladbo Slovenski venček. ▣

Veseli klarinetisti Primož Krajnc, Gregor Hajšek, Štefan Mally in Leon Rižnar

Zaplesala sta Katja Lendero in Primož Krajnc.

V prvi vrsti iskrenost

LILIJANA DITRIH
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Dr. Mojca Žerdin

Dr. Mojca Žerdin, specialistka družinske medicine, je naša nova zdravnica v obratni ambulanti. Z nami je pet mesecev in prav je, da jo predstavimo. Z dr. Žerdinovo sva se za pogovor dogovorili zgodaj zjutraj (vsaj zame), pred začetkom ordinacijskega časa. Sama sem bila še čisto »pomečkana«, dr. Žerdinova pa že polna energije in nasmejana.

Ob vprašanju, kaj bi Mojca Žerdin povedala o sebi, je nekoliko oklevala, nato pa povedala:

Kljub sedANJI zgodnji jutranji uri sem zelo optimističen, vesel človek. Prej sem delala v Mariboru, tudi živim v Mariboru. Vedno sem si želela, da bi delala nekje zunaj centra Maribora. Rada imam raznovrstno delo, ne samo delo v ambulanti, ampak tudi urgenco, hišne obiske, nekako v smislu »mojster za vse«.

Ko govorimo o obratni ambulanti, radi rečemo »naša« ambulanta in »naša« zdravnica. Smo vas že »posvojili«, vzeli za »svojo«?

Dr. Marganova je v tej ambulanti in na ljudeh pustila velik pečat. Imeli ste jo radi, upoštevali ste njena navodila in jih še sedaj. Težko je stopiti v njene čevlje.

Sicer pa nimam občutka, da me ne bi vzeli za svojo, saj sem dobivala vprašanja v slogu: »A vi ste pa zdaj NAŠA nova zdravnica?« Mor-da pa jaz tega ne opazim tako. Ogromno bolnikov, ki niso iz Taluma, se vpisuje v ambulanto, tako da to ni več samo, strogo gle-

dano, Talumova ambulanta. Je pa res, da slej ko prej »padeš not«, da se tudi jaz, ki se trudim biti nevtralna, ker je to lažje zame, zalotim, da kdaj rečem, ti so pa moji.

Bi lahko rekli, da že dovolj dobro poznate našo »fabriko«, delovne razmere, vzdušje?

Ne, prav nasprotno. Ni mi še uspelo spoznati podjetja, je pa v načrtu, da gremo skupaj z dr. Marganovo in gospodom Trafelo na ogled tovarne. Vsekakor bi mi to pri delu zelo pomagalo. Edini ogled je bil na gasilski vaji. Paciente sprašujem, kje delajo, in tako sem do sedaj spoznala, da je na primer v Silkemu veliko stopnic, da je v elektrolizni hali in livarni zelo vroče, da zaradi težke obutve bolijo noge ... Pa povedali so mi še, da morajo prej na delo, saj je pot do garderob dolga.

Če primerjate delo v obratni ambulanti s svojimi prejšnjimi zaposlitvami, v čem so razlike?

V ljudeh! Prej sem delovala v centru mesta in v eni primestni ambulanti. **Ljudje v mestu pridejo v**

ambulanto za vsak najmanjši prehlad, piko na koži. Tu je stvar večinoma drugačna. Tukaj je večinoma moška populacija, populacija v delovnem razmerju, zato je tudi veliko staleža. Tam je bila starejša populacija in več kroničnih obolenj. Tukaj je zelo veliko problemov, ki se nanašajo na težave s kostmi, sklepi ... Več je tudi akutnih obolenj in dosti več je povišanega holesterola.

Smo talumovci (predvidevam, da nas je kar nekaj vaših pacientov) kaj drugačni od vaših prejšnjih pacientov? Smo mogoče bolj »zahtevni«, »razvajeni«?

Pri nas vlada potrošniški svet in ljudje včasih zamenjajo, da niso prišli v trgovino, ampak k zdravniku, in da ne morejo kar tako naročiti in tudi ne vsega dobiti, kar bi si želeli. Nekateri so povsod zahtevni, nikoli zadovoljni, hočejo biti takoj na vrsti. V večini talumovci niste takšni.

Vesela pa sem, da smo uvedli sistem naročanja. Če ste naročeni, potem si lahko za vas vzamem 15 minut časa za obravnavo, kar je bistveno bolj kakovostno, kot če

v ambulanto pride 10 pacientov naenkrat in moram hiteti, da ne bi predolgo čakali. Termin za nenaročene bolnike, ki so akutno zboleli ali morajo nujno urediti kakšno stvar, je do 8.30 zjutraj. Trudim se, da bi naročeni prišli na vrsto ob naročeni uri, vendar mi trenutno delajo problem nenaročeni, ki prihajajo zaradi neakutnih stvari. Žal je sestrski prostor v ambulanti skupen s čakalnico, kar pomeni, da vsi v čakalnici slišijo za pacientove težave (kar je, mimogrede, grobo kršenje pacientovih pravic), zato pacienti neradi govorijo, kaj je narobe, in tako tudi ne moremo dobro triažirati tistih, ki potrebujejo pregled pri zdravniku še isti dan, in tistih, ki se lahko naročijo.

Naša ambulanta ima status referenčne ambulante. Kako se odzivajo pacienti, kakšne so prednosti tovrstne obravnave?

Odziv je zelo dober, takšnega nisem pričakovala. Prve izkušnje so zelo, zelo dobre, bomo pa videli, koliko se bo spreminjalo potem pri ponavljajočih se pregledih. Pacienti so naklonjeni

»Je pa res, da slej ko prej »padeš not«, da se tudi jaz, ki se trudim biti nevtralna, ker je to lažje zame, zalotim, da kdaj rečem, ti so pa moji. «

obravnavam, tudi sestra Nataša je navdušena nad odzivom in motivirana. **Opažamo prve spremembe na bolje, kar se tiče na primer hujšanja, maščob, krvnega tlaka, sladkorne bolezni. Menim, da je treba nadaljevati.** Prednosti refe-

renčne ambulate je več. Pri tistih, ki so zdravi in nimajo kroničnih obolenj (na primer arterijske hipertenzije), delamo preventivne preglede, da bi na podlagi pregleda, laboratorijskih preiskav, vprašalnikov in družinske ogro-

ženosti našli dejavnike tveganja, ki bi čez nekaj časa lahko pripeljali do kakšne bolezni. Če ugotovimo dejavnik tveganja (na primer povišan holesterol), bolniku pojasnimo njegove posledice, ukrepe za odpravo (če je to mogoče; na družinsko obremenjenost, na primer, ne moremo vplivati) in hkrati spremljamo uspešnost teh ukrepov. Kadar je potrebno, začnemo bolnika zdraviti z zdravili ali ga pošljemo na pregled še k specialistu. Če ima bolnik že znano kronično bolezen, spremljamo urejenost in po potrebi modificiramo zdravljenje. Vedno pa ponavljamo in svetujemo zdrav življenjski slog. Imamo tudi načrte, da bi tukaj organizirali razne aktivnosti, šolo zdravja in na ta način te stvari približali pacientom, da jim ne bi bilo treba hoditi na Ptuj. Rezultati se bodo poznali šele čez čas, saj je to tek na dolge proge.

Živimo v času izobilja, a smo vedno slabšega zdravja, tako telesnega kot duševnega. Ali res lahko stres krivimo za marsikaj?

Ja, lahko. Z medicinskega stališča stres povzroči višji simpatični tonus, višji simpatični tonus pa povzroči višji krvni tlak, višji delež sladkorja, višji delež maščob, vpliva na žile. Toda stres ni vse, gre tudi za način življenja. Kalorični vnos je vedno večji in istočasno je manj porabe. Način življenja je vedno bolj sedeč. Stres je zagotovo za marsikaj kriv, to je znanstveno dokazano.

Mogoče pri naših sodelavcih opazate znake izgorelosti?

Ta problem je prisoten vsepovsod, talumovci žal niste nobena izjema. Mislim, da izgorelost ni toliko posledica fizične utrujenosti

sti kot tega, da so ljudje pod določenimi psihičnimi pritiski, ki jih je v današnjih razmerah vedno več. Včasih so ljudje lažje prenašali bremena, morda zato, ker so bili med seboj bolj povezani in ker so si vzeli več časa drug za drugega. **Danes veliko bolj posegamo po tabletah, ker so hitra rešitev: tablete za pomiritev, tablete za lajšanje bolečine. Ker danes pač ni časa, da bi si ga vzeli zase, morda so tudi zahteve drugačne. Dejstvo pa je, da socialna in finančna stiska stvari še poslabšata.**

Kaj je za vas kot zdravnico najpomembnejše v odnosu med zdravnikom in pacientom?

To je v prvi vrsti iskrenost. Da mi pacient iskreno pove, kaj misli, kaj je narobe, kaj želi ali pričakuje. Če mi nekdo stvari pove drugače ali jih prikriva, po eni strani ne morem prav pomagati, po drugi strani sem morda v prekršku, pacientu lahko tudi škodim. Tudi sama sem iskrena, in če me pacient vpraša, mu vedno povem, kaj mislim.

Kako odreagirate, če se pacient ne drži dogovorjenega, krši pravila, izigrava bolniški stalež ...?

Sem človek, ki ima pravilo, da se pacientu verjame. Če tega ne bi upoštevala, bi lahko delala velike strokovne napake. Slej ko prej pa bolnika »pogruntaš« in ga pač soočiš s tem. Važno je, da si ustvarim distanco, da stvari ne jemljem osebno, saj takšno izigravanje in neiskrenost skalita odnos med bolnikom in zdravnikom in vse nadaljnje obravnave so težje ali celo mučne. Konec koncev gre za pacienta, ne zame.

»Pri nas vlada potrošniški svet in ljudje včasih zamenjajo, da niso prišli v trgovino, ampak k zdravniku, in da ne morejo kar tako naročiti in tudi ne vsega dobiti, kar bi si želeli.«

»Sem človek, ki ima pravilo, da se pacientu verjame. Če tega ne bi upoštevala, bi lahko delala velike strokovne napake.«

Zdravljenje je ponavadi uspešnejše, če je pacient aktivno vključen, zavzet. Imate kakšne »prijeme«, kako to doseči?

Nekateri pravijo, da je zdravnik v prvi vrsti 80 odstotkov psihologa in nato vse preostalo. Zame je pomembno, da pacient ve, zakaj ali čemu naj nekaj naredi. Če mu razložim in dojamem, zakaj bi bilo nekaj treba narediti ali spremeniti in kakšne so morebitne posledice, če tega ne naredi, potem je to velik del uspeha in stvari se **lahko** premaknejo naprej. Tehnike zastraševanja mi niso všeč, prav tako je odveč prepričevanje. Najtežje je spremeniti življenjski slog, saj to dejansko pomeni spremeniti samega sebe. To pa vsekakor ne gre čez noč. Kako to doseči? Težko reči, odvisno od pacienta od pacienta.

Danes smo pacienti veliko bolje obveščeni, kot so bili včasih. Informacije so dostopne v raznih medijih. Nekateri posamezniki so že pravi mali »eksperti« za zdravstvo, diagnoze si »postavljajo« s pomočjo interneta ... Kako se spopadate s tem, vam to povzroča težave?

Čisto odkrito? Včasih mi gre na smeh. Upoštevam dejstvo, da je po enem pregovoru pacient sam svoj zdravnik, jaz mu verjamem. Najprej bolnika povprašam o simptomih in znakih, ga pregledam, postavim svojo delovno diagnozo, ki je lahko enaka pacientovi ideji ali pa drugačna od nje. Kar pogosto razlagam, da pacient ne more imeti enake bolezni ali enakega antibiotika kot njegov sosed. **Treba je vedeti, da je internet en velik travnik, na katerem raste veliko plevela.**

Mediji od nas zahtevajo, da smo »večno« mladi, lepi, vitalni ... In industrija nam dokaj agresivno ponuja razne pripravke, prehranska dopolnila ..., s pomočjo katerih naj bi to dosegli. Kakšno je vaše mnenje o koristnosti teh izdelkov za naše zdravje?

Če je človek zdrav, je moje osebno mnenje, da z uravnoteženo prehrano znanega izvora, z gibanjem in s tem, da se ne predaja razvadam, kot so kajenje, alkohol ali druge prepovedane substance, ne potrebuje dodatkov. Drugače je, če je prisotna že kakšna bolezen. Takrat si ljudje dosti pomagajo z različnimi stvarmi. Ene so vsekakor koristne, druge pa so produkt za služenje denarja, pomagajo pa nič, vsaj ne znanstveno dokazano. Sama dosti dam na med in zelišča.

Kar naprej se govori o varčevanju v zdravstvu. Kako na primer varčevati v ambulantni, kot je naša, a ne na škodo bolnikov? Je to sploh možno?

Mislim, da to ni možno, ker bi se to poznalo na primer pri laboratorijskih preiskavah, pri predpisovanju zdravil, materialu, bolniških staležih, medicinsko-tehničnih pripomočkah, prevozihi. Kakovost dela pa že sedaj trpi, ker ni dovolj zdravnikov in moram nadomeščati še po drugih ambulantah. Trenutno pričakujemo terapevtske skupine zdravil, kar pomeni, da bo na primer za zdravljenje arterijske hipertenzije samo ena učinkovina, ki jo bo plačal ZZSZ, vse druge učinkovine bo treba doplačati. Če pacient pač nima tiste učinkovine, bo doplačal ali pa mu bo zdravnik zdravilo zamenjal. Si predstavljate,

koliko pacientov si tega ne bo moglo plačati, pri koliko bolnikih bo krvni tlak, ki je sedaj urejen, neurejen in koliko stvari bo treba narediti, da bodo stvari zopet urejene? ZZSZ-ja tudi ne zanima, da bolnik ni imel urejenega krvnega tlaka po zdravlilu, ki ga ni treba doplačati.

Kaj menite o peticiji za ureditev razmer na področju družinske medicine?

Treba je vedeti, da družinski zdravniki naredimo 80 odstotkov vseh storitev v zdravstvu, za to pa dobimo samo 10 odstotkov denarja. Ne zmoremo več obremenitev. Dogaja se, da poleg dela v svoji ambulanti hkrati opravljamo še nadomeščanje v ambulantah drugih zdravnikov, istočasno pa nekateri zdravniki hodijo ven, na teren na urgenco. Lahko si predstavljate, da takšna obravnava pacientov ni kakovostna in je na škodo pacientov, lahko se zgodi huda strokovna napaka. Sedaj se je zgodilo, da je bila zdravnica, ki je delala v svoji ambulanti in nadomeščala kolega v drugih dveh ter bila razporejena še za urgenco, obsojena, ker je imela dve hkratni urgenci, pa na eno ni šla. V medijih so se pojavljale neprimerne govorice. Zdravniki družinske medicine smo združeni v sindikat, ki se imenuje Praktikum, in zdravnica nam je omogočila vpogled v to dokumentacijo. Priznati moram, da smo šokirani. **To pomeni, da si na primer avtomehanik ne naroči dveh avtov v popravilo za isto uro, ker ju ne more hkrati popravljati. Frizerka nas naroči, tudi odvetnik, mi pa moramo vse delati hkrati. Ne moremo več tako delati, to ni strokovno in je za bolnike nevarno!**

Peticijo podpiram, podpišete jo lahko tudi v naši ambulanti, vabljeni.

Prebrala sem, da je bila opravljena študija, da zdravnice družinske medicine umirajo v povprečju 10 let prej kot druge zdravnice. Kateri dejavniki, menite, vplivajo na to?

Da drži. Povprečna življenjska doba žensk v Sloveniji je 78, 79 let, zdravnic družinske medicine pa 58 let. Gre za to, da so obremenitve enormne in da izgorevamo. Mi smo prva frontna linija. Dejstvo je, da je premalo zdravnikov, da je preveč pacientov na enega zdravnika, da imamo ogromno strokovnih smernic, ki se spreminjajo, ogromno je novosti na vseh področjih medicine, ki jim moramo slediti, hkrati pa obravnavamo paciente z osnovnimi diagnostičnimi pomagali, na podlagi katerih prevzemamo vso odgovornost, Zavod za zdravstveno zavarovanje pa nam nalaga vedno več obremenitev, vedno več administrativnih stvari. V Sloveniji je veliko brezposelnih zdravnikov, a nihče se noče odločiti za ta poklic. To delo je izredno naporno, odgovorno, med zdravniškimi poklici pa najslabše plačano. Samo vprašanje časa je, kdaj se bo sistem sesul.

Na kakšen način se vi osebno spopadate s stresom, kaj vas sprošča, daje smisel vašemu življenju?

V prvi vrsti družina, preživljanje časa z družino, stvari, ki jih imam rada. Sem velik filmofil, rada hodim na izlete, potovanja. Tega je sedaj veliko manj, ko so otroci majhni. In seveda tek. Tečem, da se sprostim. ■

Stojan Kerbler pod drobnogledom etnologije

Pogovor s Sandro Jazbec, etnologinjo in kulturno antropologinjo

Pred časom sem po spletu zanimivih okoliščin spoznala dekle, ki po videzu spominja na angleško podeželje. Je senzibilna, kreativna, razgledana in zadala si je nenavadno nalogo: kot etnologinja in kulturna antropologinja je v okviru svojega diplomskega in zdaj že doktorskega študija pod drobnogled vzela »starega mačka« fotografije in ikono naše tovarne, Stojana Kerblerja. Kot se za Ptuj spodobi, sva pogovor začeli z zdravico, ki pa je bila (prav tako kot moja sogovornica) nenavadna. Nazdravila mi je namreč z besedami: »Na ljubezen, umetnost in ljubezen do umetnosti.« In prav z ljubeznijo se začne naša junijska reportaža.

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: STOJAN KERBLER
BORUT SLUGA

Sandra Jazbec je odrasčala v družini računovodje in podjetnika. Četudi nihče izmed njenih bližnjih za svoje poslanstvo ni izbral družboslovja in humanistike, je hvaležna za podporo, ki ji omogoča svobodo in življenje brez gmotnih skrbi. Sama se je s svojim (bodočim) poklicem seznanila na vlaku, na katerem je naletela na neko zanimivo antropologinjo. Snidenje je bilo usodno, saj je začutila, da je ta pot prava zanj. V življenju se pri odločitvah ravna po intuiciji, ki ji prepreka na poti do cilja navkljub poskuša ostajati zvesta.

»V sodobni družbi se veliko govori

o ekologiji in slehernik bi znal za nekaj besedami orisati, kaj pomeni ta izraz. Ko pa pogovor nanese na etnologijo, se ljudje znajdejo v zadregi, kako bi opredelili to vedo,« pravi Sandra. Sama nikdar ni bila naklonjena definicijam, saj prisega na širino in svobodo, ki jo etnologija in antropologija nedvomno ponujata. Ko iz nje vseeno skušam zbežati definicijo, ki bi bila razumljiva tudi laiku, stvar zastavi takole: »Etnologija je veda o materialni, družbeni in duhovni kulturi posameznih ljudstev, narodov.« Z nasmeškom doda: »Dr. Naško Križnar (vodja Audiovizualne sekcije na Inštitutu za

slovensko narodopisje Slovenske akademije znanosti in umetnosti), eden izmed mentorjev pri moji doktorski disertaciji, je svoji enajstletni vnukinji pojasnil, da je antropologija veda o človeku, ki človeka preučuje bodisi v biološkem (fizična antropologija) bodisi v družbenem smislu (kulturna antropologija). Sama se v okviru kulturne antropologije ukvarjam z vizualno antropologijo. Etnologi in kulturni antropologi smo na nek način zapisovalci življenjskih zgodb. Te pa so zelo raznolike.«

Sandra se skozi okvir »antropologije umetnosti« (sintagma, s katero si beli lase zadnje čase) najraje spogleduje s fotografijo in slikarstvom, saj se je najbolj našla prav na teh področjih umetnosti. Med

njem se počutim kot junakinja pustolovskega romana, ki drvi v njegov svet ustvarjalne domišljije. Naško ne spada v kontekst standardnega znanstvenika; ni 'foteljski etnolog', temveč je zelo dinamičen, vedno znova pa me očara tudi njegov humor, ki je v kombinaciji z izjemnim strokovnim znanjem zmagovalna kombinacija.« Pravi, da doktorat ni posledica osebnih ambicij, pač pa fascinacija z izbrano temo, ki jo je posrkala v svoj vrtinec. Delo etnologinje dojema kot dinamično, terensko, kreativno in svobodno, kar ji je pisano na kožo in um (izrazi tudi hvaležnost mentorjema dr. Božidarju Jezerniku in dr. Milčku Komelju, ki ji dopuščata vso ustvarjalno svobodo). Ne išče pozornosti, raje se ovije s samoto

študijem jo je zaznamovalo kar nekaj ljudi iz umetniških krogov, med njimi najmočnejše prav Stojan Kerbler, izrazit intelektualni in duhovni pečat pa so v njeno življenje vtisnili naslednji umetniki: izjemna slovenska slikarja Gustav Gnamuš in Herman Gvardjančič, umetnostni zgodovinar in njej ljubi pesnik Milček Komelj, fotografa Milan Pajk in Dragan Arrigler ter arhitekt Janez Suhadolc. V vrstah etnologov in antropologov ji je po mišljenju najbližji že omenjeni Naško Križnar, ki jo intelektualno usmerja in navdihuje. Sandra o profesorju Križnarju pravi: »Ob

in mirom, ki sta zanj pristna spremljevalca pri porajanju poglobljenih refleksij. Iz istega razloga se v prihodnosti ne vidi v akademskih vodah, v katerih vlada veliko diplomatskega pragmatizma in intrig. Po duši je sanjač, ki se z lahkot(nost)jo najde v modrosti Oscarja Wilda: »Pravi sanjač je tisti, ki lahko svojo pot najde samo po siju mesečine. Njegova največja kazen pa je ta, da zoro uzre vedno pred ostalim svetom.«

Na pragu diplome ji je fotografinja in novinarka Meta Krese kot potencialno temo preučevanja predlagala fotografa in našega

»Med študijem jo je zaznamovalo kar nekaj ljudi iz umetniških krogov, med njimi najmočnejše prav Stojan Kerbler / ... /«

nekdanjega sodelavca Stojana Kerblerja. »Preden sem stopila v stik z njim, sem podrobno preučila njegovo knjigo *Ljudje / People*, ki je izšla pod okriljem podjetja Talum (2003). Novembra 2009 sva se prvič srečala in takoj sem začutila, da je Stojan s svojo fotografijo tema, ki se ji želim posvetiti v prihodnosti. Sedaj sodelujeva že vrsto let in moram priznati, da je človek, ki ti s svojim odnosom do življenja, sveta in ne nazadnje umetnosti zleze pod kožo. Spominjam se, da me je ob najinem prvem snidenju zelo pritegnila misel, ki mi jo je zaupal. Dejal je, da mora raziskovalec dobro poznati celoten opus nekega ustvarjalca, saj celota posameznih del izdaja mnogo o njegovih značajskih potezah.

Antropologinja o Stojanu pravi takole: »To je človek z vedoželjnimi značajem. Zelo cenim njegovo neposrednost in iskrenost v dialogu, ki sta v akademskih krogih prej izjema kot pravilo. Človeka se dotakne s svojim prirojenim čutenjem in posluhom za »malega človeka«, ki v veliki meri zaznamuje njegov ustvarjalni opus. Je izjemen človek in neizmerno počaščena sem, da lahko sodelujem z njim, ter hvaležna za to priložnost. V življenju mi je bil dan privilegij, da lahko preučujem velikega umetnika, tako prek neposrednega prijateljskega stika kot tudi prek njegovih del.«

Sandra je na svoji raziskovalni poti pokukala tudi za ograjo naše tovarne, da bi ujela utrip

etičnost, s katero je zgladil robatost tovarniškega okolja, ki mu je pripadal. Tukaj so bili »njegovi« ljudje, Haložani, ki se jim je približal s svojo toplino in prostodušno preprostostjo. Z njim so se lahko poistovetili, zato so ga tudi sprejeli. Tako je nastala res izjemna tovarniška fotografska zbirka in hkrati dokument kot zapuščina nekega časa,« dodaja etnologinja.

Kerblerjev fotografski opus je doslej raziskovalo lepo število strokovnjakov z različnih področij, Sandri pa velik izziv predstavlja pogled na njegova dela skozi etnološki drobnogled. Dejstvo, da se tega podviga ni lotil že kakšen etnolog pred njo, šteje za ironično, kajti Stojanova dela so prežeta z etnološkimi prvinami.

nja ali družbe, je v nasprotju z njuno obliko, ki je proces, tek v času. ... Življenje niso posamezni pomenljivi – za hip osvetljeni, za vedno obstali – trenutki. Fotografije pa, »nas pouči Susan Sontag in Kerblerjeve fotografije so neprecenljive ravno zavoljo tega, ker je haloški 'danes', ki je naš včeraj, ujel v svojstveno lepe trenutke, ki na simbolni ravni pomenijo mnogo več kot le dokument kmečkega življenja ... V nastajajočem znanstvenem članku se poglobljam v etnološki kontekst posameznih fotografij edinstvenega haloškega mozaika, podpisanega s Kerblerjevo svojsko fotografsko govorico. Primerjava njegovih stvaritev z nekaterimi drugimi svetovno znanimi fotografi, ki jim je skupno bodisi

Sprva sem ostala brez besed, nato pa sem mu odvrnila, da me on pravzaprav zanima kot človek, kot osebnost. Nasmehnil se je in odvrnil, češ, malce pa te zanimam tudi kot fotograf,« se spominja Sandra. Led je bil prebit in začelo se je sodelovanje med mlado etnologinjo in fotografom, ki ji je dovolil vstopiti v svoj svet, da obogati njenega in jo prek svoje življenjske zgodbe, ukrojene po kanonih fotografije, s pomočjo niza spoznanj popelje k zastavljenemu cilju. Odslej je razpeta med Ptujem in Ljubljanskim barjem, kjer je obdana s prelestno naravo in pristnimi ljudmi. Pot tjakaj je bila prav tako tlakovana z umetniškimi tlakovci, saj jo je s trenutnim domovanjem seznanila slikarka Ksenija Čerče (docentka na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje).

tovarniškega vsakdana, ki je dolga leta dirigiral Stojanovo življenje (v Talumu je bil Kerbler kot energetik zaposlen od zaključka študija elektrotehnike leta 1965 pa vse do upokojitve leta 2000 in ves ta čas je v njenem okolju vztrajno lovil zanimive fotografske motive): »Ob opazovanju njegovih tovarniških del ('slik', kot jim pravi sam) sem prispela do spoznanja, da Stojanova nprav sestoji iz dveh plati. Prva je razumska, natančna, stvarna in analitična, druga pa čustvena, empatična, temperamentna, hudomušna in umetniška. Zanimivo je, da je mojster fotografije znal ti dve plati svoje osebnosti mojstrsko preplesti, kar je obogatilo tako njega samega kot tudi okolje, v katerem živi. Ko se srečujem s tovarniško fotografijo, me vedno znova prevzame po-

Razloge, ki so jo pahnili naravnost v srčiko njegove fotografije, je opisala takole: »Kerbler je bil v Haložah fotografsko najbolj dejaven v sedemdesetih in osemdesetih letih prejšnjega stoletja, ko so ti kraji veljali za eno najrevnejših območij (poleg tega je dobro vedeti, da je bil na jugoslovanskih tleh sploh eden redkih fotografov, ki se je posvečal ruralnemu okolju). V zraku in na zemlji (v tistem času še niso poznali nobenih tehničnih pripomočkov za pomoč pri delu na njivi, ni bilo elektrike, hladilnih skrinj in tako dalje) pa je že bilo slutiti, da tradicionalni način življenja počasi izginja in se umika modernemu. S fotografijami mu je torej uspelo ujeti oziroma zamrzniti čas, prežet s tradicionalnostjo, pristnostjo in skromnostjo. »Serija fotografij, ki 'zamrzne' trenutke nekega življe-

lokalno bodisi družbeno ozadje, me je pripeljala do zanimivih stičnih točk in spoznanj. Zame je bilo med drugim osupljivo spoznanje o univerzalnosti Stojanove fotografije (kar je pred mano ugotavljala že umetnostna zgodovinarica Marjeta Ciglenečki in še kdo), ali kot se poetično izrazi fotograf Klavdij Sluban: »Ali ni ravno umetnost Stojana Kerblerja tista, ki v vsakem izmed nas razkriva delček našega otroštva?« ... Fotografski posebnost, o kateri teče beseda, me je zaznamoval do poslednjih dušnih kosti – ko sem odmaknila duri njegovega umetniškega kreda, se je skozi njeno usul plaz Resnic, ki jim bom načelno sledila tudi v prihodnje. Ali kot pravi Lev Nikolajevič Tolstoj: »Prava naslada ni v tem, da najdeš resnico, temveč, da jo iščeš.« ■

10. državno prvenstvo

SKEI Slovenije v poletnih športnih igrah

Prvenstvo je bilo v soboto, 25. maja 2013, v Novem mestu. Nosilec iger je bil SKEI Slovenije, organizator in izvajalec tekmovanj pa SKEI, Regijska organizacija Dolenjske in Bele krajine (DBK).

IGOR JEZA
FOTO: IGOR JEZA

Prihod udeležencev iz regij in območij v Novo mesto pred športno dvorano Marof je bil predviden do 7.30 ure. Potovanje je potekalo v veselim vzdušju kljub napovedanemu dežju, ki smo ga na koncu dneva le pregnali. Ob 8. uri je bilo svečano odprtje prvenstva, ob 8.30 pa so se začele tekme v odbojki, malem nogometu in namiznem tenisu. Tekme v vlečenju vrvi, pikadu in suvanju kamna v daljino so potekale po končanju drugih panog. Prostor za tekmovanje v vlečenju vrvi je bil na prireditvenem prostoru posebej označen.

Tekmovali smo v naslednjih disciplinah:

1. mali nogomet – moški
2. odbojka – ženske in moški
3. namizni tenis – ženske in moški
4. pikado – ženske in moški
5. vlečenje vrvi – ženske in moški
6. suvanje kamna – moški

Mali nogomet so tekmovalci igrali v Šolskem centru Novo mesto, v vseh drugih disciplinah pa so tekmovali v Športni dvorani Marof. Tekmovanje je potekalo po Pravilniku športnih iger SKEI Slovenije.

Športnih iger se je udeležila tudi ekipa SKEI, Regijska organizacija za Ptuj in okolico, ki je štela 45 udeležencev. Tekmovali smo v naslednjih disciplinah: mali nogomet – moški, namizni tenis – ženske in moški, pikado – ženske in moški, vlečenje vrvi – ženske in moški, suvanje kamna – moški. Ob 16. uri je bila razglasitev rezultatov, po njej pa družabno srečanje.

Pohvaliti je treba našo žensko ekipo, ki je z odličnimi rezultati v pikadu in namiznem tenisu dobila pokala in prispevala točke za skupno uvrstitev. Tudi naše moške ekipe so se solidno uvrščale. Na koncu sta bila pomembna druženje in prijetno vzdušje, ki je vladalo med tekmovalci.

In še rezultati:

Met kamna – moški

Mesto	Regija	Dolžina	Točke
1.	Koroška	18,65	25
2.	DBK	17,74	20
3.	Velenje	17,67	15
6.	Ptuj	15,03	10

Namizni tenis – ženske

Mesto	Regija	Točke
1.	Koroška	25
2.	Velenje	20
3.	Ptuj	15

Nogomet – moški

Mesto	Regija	Razlika v golih	Točke
1.	Velenje	7 : 5	25
2.	Posočje	6 : 6	20
3.	Gorenjska	6 : 8	15
8.	Ptuj		8

Pikado – ženske

Mesto	Regija	Rezultat	Točke
1.	Ptuj	158	25
2.	Velenje	155	20
3.	Zasavje	148	15

Vlečenje vrvi – ženske

Mesto	Regija	Točke
1.	Velenje	25
2.	Zasavje	20
3.	Koroška	15
4.	Ptuj	12

Vlečenje vrvi – moški

Mesto	Regija	Točke
1.	Koroška	25
2.	Posavje	20
3.	DBK	15
7.	Ptuj	9

Skupno točkovanje po regijah

Koroška	196
Velenje	176
DBK	62
Ljubljana	11
Gorenjska	81
Posočje	99
Ptuj	100

Nogometaši

Vlečenje vrvi – ženske, SKEI Ptuj

Dobitnice pokala za 1. mesto v pikadu (od leve: Marjana Turk, Katarina Maltarski, Valerija Valentan

Najboljše ekipe v pikadu

Marjana Turk s pokalom v pikadu

Čakanje na odhod avtobusa

Niti zbogom nisi rekel,
niti roke nam podal,
a v naših srcih
za vedno boš ostal!

Zahvala

Po hudi bolezni nas je v 82. letu
starosti zapustil dragi mož, oče,
dedi in pradedi

Ludvik Arnuš

iz Kicarja

Iskreno se zahvaljujemo sindika-
tu Taluma in vsem, ki ste nam v
trenutkih slovesa stali ob strani
ter ga ohranjate v lepem spomi-
nu.

Žalujoči: vsi njegovi

Fotografije meseca

Jezus v svojem svetu. Foto: Ivo Ercegović.

Čudežna marjetica. Foto: Ivo Ercegović.

Slap v Matkovem kotu. Foto: Stanko Jus.

ŠPORT

Novo vodstvo v NK Aluminij

Vodstvo kluba NK Aluminij je skupaj s trenerjem **Edinom Osmarovićem** sprejelo sporazumni dogovor o prekinitvi sodelovanja.

Nov trener NK Aluminij je postal **Ante Šimundža**. Ta je po pridobitvi trenerske licence PRO od januarja 2007 najprej deloval kot pomočnik trenerja v NK Celje, od leta 2008 je bil pomočnik trenerja

NK Maribor, leta 2011 pa je postal glavni trener pri NK Mura. Njegov pomočnik je postal nekdanji nogometaš NK Maribor Kliton Bozgo.

Vodstvo kluba se trenerju Osmaroviću iskreno zahvaljuje za njegov izjemni prispevek in pripravljenost vskočiti v delo z ekipo v zadnjem trenutku ter mu želi uspešno delo v prihodnje. ■

Ante Šimundža in Kliton Bozgo

Umetnost ne reproducira, kar vidimo. Naredi da vidimo ...

(Paul Klee /1879–1940/, Ustvarjalni credo)

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Tudi sama sem podlegla novici, da so v Zagrebu, ki je samo streljaj od Ptuja, na ogled postavili dela velikega umetnika Pabla Picassa. In sem šla, da vidim to čudo ... Verjetno pričakujete, da se bom zdaj razpisala o tem in onem in vam solila pamet v slogu: »Če sam ne vem, bom pa druge učil.« Dejstvo je, da se na to vrsto umetnosti »en drek« spoznam, zato vas bi lahko utrujala samo z lastnimi vtisi, ki pa bi bili – roko na srce – za večino čisti dolgčas. Občutki so pač stvar vsakega posameznika in nekaj tako intimnega, da je slike treba doživeti na lastne oči ...

Pa vendar dovolite, da z vami delim spoznanje, ki me je premetavalo še dolgo po tem, ko se je Picasso umaknil iz toka misli. V galerijah se vzporedno dogajata dve umetnosti. Prva umetnost je srčika galerijske dejavnosti, druga pa stranski proizvod prve. Če podležem računovodski deformaciji, lahko gladko trdim, da je

druga izmet ali kalo prve. Ta se imenuje umetnost pametovanja ali »ko opazovalec ve o umetniškem delu veliko več, kot bi vedel o njem povedati njegov avtor«. No, pa gremo pametovat.

Recimo torej, da se vsake toliko tudi sama znajdem na kakšni razstavi in se ob tem vedno zelo imenitno zabavam. Ugotovila sem namreč, da obstaja več tipov ljubiteljev umetnosti. Prvi hodijo v hrame umetnosti zaradi odličnih kanapejčkov in mehurčkaste pijače, ki ti stopi v glavo. Takšni dogodki so pač prava priložnost za tiste, ki jih je država prikrajšala za obrok. Prepoznaš jih po polnih krožnikih salam, sira in zelenega grozdja in po dveh kozarcih mehurčkaste pijače. Če bi jih ob odhodu stehal, bi ugotovil, da so veliko težji kot takrat, ko so v galerijo vstopili. Druga skupina je »prva klasa«. To so primerki, ki radi pokažejo, kakšne znamke je njihova ura, in tako sproščeno mimogrede navržejo, koliko so odšteli za »Armanijevo« opravo. So zelo bučni in v trenutku zapolnijo prostor. Po njihovem prihodu imaš občutek, da so oni sami umetnost, saj zasenčijo vse drugo. Potem je tukaj še tretja skupina, ki stoji v kotu in ni najbolj komunikativno razpoložena. Samo stoji in opazuje. Sram jo je, da bi kakšnemu iz prve skupine speljala kanapejček, zato se odloči za dieto in sama sebi obljubi, da je nihče nikoli več ne spravi na tovrstni kravji semenj. V to skupino se prištevam. Četrta skupina mi je najljubša, saj se v njej vedno krasno zabavam. To so pametnjakoviči, ki vedo o umetnosti več kot umetniki, ki so jo sproducirali. Švigajo po prostoru in iščejo pri-

ročne žrtve, ki jim potem naložijo celotno znanstveno, psihološko »flancanje«. No, teh podskupin je še kar nekaj, a bojim se, da bi zaradi podrobnejšega opisovanja zmanjkalo prostora v kolumni, po drugi strani pa obstaja bojazen, da me nehote uvrstite v četrto skupino.

Naj se zdaj vrnem nazaj k umetnosti. Opazujem in se praskam za ušesom. Tudi nepoznavalcu, kot sem sama, je jasno, da je s to našo »umetnostjo« nekaj hudo narobe. Hrami kulture namreč postajajo leglo kiča. Ljudje hodijo vanje, da se načudijo lepoti. Vse je tako lepo zavito, dekorirano, ljubko, všečno, dopadljivo, sladko, privlačno, da po ogledu potrebujem krepko inzulinsko terapijo. Umetnost lepega, kjer lepo tekmuje z lepšim in še lepšim ... Hmmm ... Sprašujem se, kdaj je torej umetnost spremenila svoj namen in kaj je od namena še sploh ostalo. Vprašam se, kaj je zame smisel umetnosti. Je smisel to, da imam torej na steni lepo sliko, ki »paše« k pohištvu in k barvi oči mojega hišnega ljubljence? Torej ima umetnost v tem kontekstu namen dekoracije. Je to torej še vedno umetnost ali je modni dodatek? Mar ni smisel umetnosti v tem, da opozarja, spreminja in spregovori o tem, kar stvarnost poskuša zamolčati, potisniti v ozadje in zmanipulirati? Mar ni umetnik tisti, ki nam pokaže, da svet ni to, kar gledamo, temveč tisto, kar smo prezrli, ker to, kar gledamo, vidimo že sami in ne potrebujemo pametnjakoviča, da nam to, kar gledamo, zavije v celofan in dekorira z dišečo pentljico ... Greznice so polne. Kje ste, umetniki, da potegnate vodo? ▣

Še o zdravju na vrtu Koncert orkestra Talum

FOTO: SRDAN MOHORIČ

»Paradajz, da te kap« 11. maraton Poli

Bolje bi bilo napisati »Paradajz, da se izognete kapi in infarktu«, saj bojda paradižnik varuje srce in ožilje ...

ALEKSANDRA JELUŠIČ

FOTO: [HTTP://IMAGES.24UR.COM/](http://images.24ur.com/)

Ni dolgo tega, kar so v podjetju Revital, d. o. o, pripravili Paradajzovo soboto, na kateri ste lahko izbirali med 16 sortami sadik »paradajza«, poskušali »paradajzove« dobrote ali pa se poučili o tem nenavadnem čudu. Za vse tiste, ki ste zamudili ta dogodek, pa tokrat predstavljamo črni paradižnik, ki bo popestril vaš vrt in kulinariko.

»Črno čudo«

Na vrtovih najdemo več vrst paradižnikov. Naj jih naštejemo samo nekaj:

- okrogel rdeč paradižnik: meso plodov vsebuje veliko sadne kisline in ima prijeten okus;
- mesnati paradižnik: ima večji delež mesa, vsebuje manj sadne kisline, zato je bolj sladek in ima polnejši okus kot okrogel;
- koktajl paradižnik ali češnjevec (*cherry/party tomato*): barva plodov je lahko rumena, oranžna ali rdeča, okus pa slajši kot pri drugih sortah, zato je idealen za presno uživanje in za dekoracijo drugih jedi;
- ovalni paradižnik: plodovi so sijoče rdeče barve, imajo čvrsto meso in malo koščic, zaradi sladkega okusa in arome pa so primerni za presno uživanje in za solate.

V podjetju Revital lahko kupite tudi sadike črnega paradižnika, ki je zelo zdravilen in poln antioksidantov, nekateri pa mu pripisujejo tudi učinek afrodisiaka. To lastnost črnega paradižnika so odkrili, ko so na Galapaškem otočju opazovali želve, ki so uživale črne paradižnike. Ugotovili so, da se pari pogostejše kot tiste, ki jedo rdeče plodove. Za zdaj še ni trdnih dokazov o tem, da vplivajo tudi na ljudi, vsekakor pa so dobrodošla popestritev na vrtovih in na naših krožnikih, saj vsi vemo, da ne jemo samo z usti, ampak tudi z očmi.

Ste vedeli?

- Paradižnik je – verjeli ali ne – rastlina, ki je zelo sorodna čiliju, tobaku, jajčevcu in krompirju.
- Sprva so menili, da je paradižnik strupen, in so ga celo obtoževali, da povzroča raka. Danes ga hvalijo zaradi številnih zdravih snovi, ki jih vsebuje.
- Paradižnik je sadje, ki ga ne režemo v sadne solate.
- Veste, zakaj paradižnik obravnavamo kot zelenjavo? Zato, ker so ga v ZDA v preteklosti uvrstili med zelenjavo, da bi zmanjšali transportne stroške, in od tedaj je tako.
- Paradižnik vsebuje veliko vode, kar okoli 94 odstotkov. ▣

SLAVKO KRAJNC

11. maraton Poli je za nami. Doslej je bil vedno v Moškanjcih, letos pa je tradicionalni dogodek potekal na Ptuj. Ker si je maraton z leti pridobil status največjega rekreacijskega dogodka v Sloveniji, so letošnjo enajsto rekreacijsko prireditev izpeljali po krajih v okolici Ptuja in seveda po ptujskih ulicah. Največja sprememba je nedvomno to, da sta bila start in cilj na Ptuj pred upravno zgradbo Perutnine. Tako se je kolesarjenje začelo in končalo na istem mestu. Letos sta se spremenila tudi dolžina in pot maratona. Progi sta bili dve, dolgi pa sta bili 52 in 21 kilometrov. Zjutraj se je pokazalo lepo sončno vreme, vročina se je stopnjevala, dan je bil idealen za športno rekreacijo. V dogodek je bilo vložnega veliko dela, saj je bilo treba tako množico kolesarjev in spremljevalcev pravilno usmerjati po ulicah mesta. Ta dan so bile ulice in samo mesto, ki je dihlo za kole-

sarje, dejansko polne. Poskrbljeno je bilo tudi za najmlajše, ki so se lahko s starši prosto sprehajali in se zabavali ob raznovrstnih aktivnostih.

Kot že več let doslej smo se tudi kolesarji iz Taluma udeležili tega rekreacijskega maratona, ki je za nas že tradicionalen. In tudi letos je organizator podeljeval pokale, med drugim za najštevilčnejšo ekipo. Najštevilčnejša ekipa s 657 udeleženci smo spet bili prav mi, zato smo prejeli pokal za 1. mesto. Da smo lahko bili prisotni v tako velikem številu, se moram zahvaliti upravi Taluma ter sindikatu, ki sta nam tudi tokrat omogočila udeležbo.

Ob tem dogodku so kolesarji, od najmlajših pa do tistih malo večjih, zapolnili ulice enega najstarejših slovenskih mest. Še enkrat več smo v velikem številu dokazali, da z gibanjem krepimo zdravje in duha. ▣

Vodja skupine kolesarjev Taluma Slavko Krajnc prejema pokal za najštevilčnejšo ekipo.

Pri žrebanju nagrad je naša sodelavka Lidija Kosi od organizatorja prejela kolo.

Napotki za uporabo mobilnega telefona v tujini

BENJAMIN VERDENIK

Pri uporabi mobilnega telefona v drugih državah sta pomembna nadzor stroškov in vklop omejitve porabe pri podatkovnem gostovanju. Predvsem tistim, ki imajo na mobilnem aparatu tudi elektronsko pošto in jo želijo spremljati, se velikokrat zgodi, da podatkovna omejitev ni dovolj. Omejitev za prenos podatkov v tujini v višini 60 EUR je vključena v naročnini. Ko uporabnik doseže 80 odstotkov zneska omejitve, prejme o tem SMS-obvestilo, ko pa doseže celotno omejitev, spet prejme SMS-sporočilo, hkrati pa se mu onemogoči uporaba prenosa podatkov v tujini.

Za uporabnike storitve Integral (elektronska pošta) je pomembno tudi, katerega operaterja v tujini izberejo. Integral deluje v tujini samo pri tistih operaterjih, ki imajo podpisano pogodbo z Mobitelom. Spisek operaterjev po državah in cene si lahko ogledate na strani:

<http://www.mobitel.si/ceniki.aspx?ct=1&cs=1&cc=0&co=1&pa=0>

Pred potovanjem je priporočljivo, da preverite, kakšne tarife imajo posamezni operaterji v državi, ki jo boste obiskali. Cene za uporabo storitev na gostovanju lahko vsak trenutek preverite prek SMS-sporočil. Za podatke o cenah klicev in sporočil SMS pošljete na številko 1919 SMS z imenom države (npr. HRVASKA), za podatke o GPRS-gostovanju pošljete besedo GPRS in ime države (npr. GPRSHRVASKA), za UMTS-gostovanje pa UMTS in ime države (npr. UMTSHRVASKA).

S 1. julijem bodo cene mobilnega prometa s Hrvaško precej nižje

Hrvaška se pripravlja, da 1. julija letos vstopi v Evropsko unijo. S tem se bodo v skladu z evropsko direktivo spremenile tudi cene mobilnega prometa v Hrvaško in iz nje za vse države članice EU – cene bodo bistveno nižje kot doslej. Hkrati se bodo znižale tudi drobnoprodajne cene, tako imenovane evrotarife, ki sedaj veljajo v EU, zato bo pocenitev še toliko izrazitejša – tudi več kot 80-odstotna. ■

Primer uporabe SMS-sporočil za pridobivanje podatkov o cenah mobilnega prometa v posameznih državah

	Trenutne cene v EU z omrežjem Mobitel	Trenutne cene na Hrvaškem (Tele2, T-Mobile, VIPnet) z omrežjem Mobitel	Cene v EU, vključno s Hrvaško, od 1. julija 2013 z omrežjem Mobitel
Odhodni klic in videoklic	0,3480 EUR/min	1,1500 EUR/min	0,2880 EUR/min
Dohodni klic in videoklic	0,1320 EUR/min	0,4000 EUR/min	0,0840 EUR/min
Poslani SMS	0,1080 EUR	0,3000 EUR	0,0960 EUR
Paketni prenos podatkov	0,8400 EUR/MB	1,0000 EUR/100 kB	0,5400 EUR/MB

Trenutne in maloprodajne cene mednarodnega mobilnega prometa Slovenija/Hrvaška/EU, ki začnejo veljati 1. julija 2013

KO NAM ZA PREMOŽENJE NI VSEENO

Član skupine Talum

20 LET

Odhajate na potovanje, dopust, morda zgolj na večerjo ali zabavo in bi želeli začasno varovanje za vašo hišo, stanovanje, počitniško hišo, podjetje, gradbišče....

Za vas imamo rešitev

Posodimo vam protivlomno napravo.

Ker neposredno fizično varovanje za mnoge predstavlja prevelik izdatek, smo v naši varnostni službi pripravili možnost izposoje brezžične protivlomne alarmne naprave, ki jo začasno vgradimo v vaše prostore.

Novo pri nas!

Montaža protivlomnih sistemov

Po ugodni ceni vam ponujamo celotno izvedbo sistemov tehničnega varovanja bivalnega prostora (stanovanjske ali počitniške hiše, pisarne ...), kamor spadajo nakup, montaža, zagon in primopredaja sistema.

KRIŽANKA

SLOVARČEK: LEINONEN – finska alpska smučarka (Sanni, 1989), OPAAS – nekdanji norveški smučarski skakalec (Vegard), ESINO – reka v Italiji, ANTRAKOTER – izumrli, svinjam podobni kopitarji, GIGOT – koštrunova krača, DANČ – slovenski slikar (Ladislav, 1932–1979), SKAR – otočje pred švedsko obalo, IGEN – celjski plesni teater, TIGON – križanec med tigrom in levinjo.

						SESTAVIL: JANKO ŠEGULA	VRSTA SINICE	MOČEN PODOČNIK PRI ZVEREH, TRGAČ	OSNIK PRI VOZU, REDNIK	BIBLIJSKA MARJINA MATI	FRANCOSKI FILOZOF IN PISATELJ (FRANCOIS- MARIE, 1694-1778)	JAPONSKI BOG Z LISIČJO GLAVO	STOT	ŠVICARSKI PIANIST (GEZA, 1921-1976)
						SLOVESNE BESEDE IZRAŽENE OB NAZDRA- VLJANJU								
						FINSKA SMUČARKA (SANNI, 1989)								
						GREGOR STRNIŠA								
ALUMINIJ	ODREK, ODPOVED, ZAVRNITEV	ZORAN PREDIN			SOCIALNI POLOŽAJ					VINORODNA RASTLINA				
		SKRAJ- ŠANOST NOHTOV			KOSITER					TLAK, KI JE VIŠJI OD ZUNANJEGA				
NEKDANJI NORVEŠKI SMUČARSKI SKAKALEC (VEGARD)						DOMOVINA (ZAST.)								
						IME 13. RIMSKIH PAPEŽEV								
KRAJ MED ŽUŽEM- BERKOM IN TREBNJEM								OTOČJE V MOLUKIH, INDONEZIJA						
								ŽELJKO IVANEK						
ZADNJA OKONČINA PRI ŽABI					PRIBOR ZA REZANJE				DAVID RODMAN					
					TELESNA OKVARA									
KRALJ ŽIVALI				INDIJANSKO LJUDSTVO V ARIZONI					TEPEČ (NAREČNO)					
				MIRAN ALISIČ					MESTO V TURČIJI					
POZNO ZRELA HRUŠKA, OZIMKA								ALUMINIJ						
								HRVAŠKA IGRALKA (NINA)			RDEČI KRIŽ SLOVENIJE			
ZBIRKA IZBRANIH DEL NAŠIH KNJIŽEV- NIKOV											KRILO RIMSKE KONJENICE			
											VSE V REDU (ANG.)			
ANGLEŠKA MERSKA ENOTA, INČA, COLA				IZUMRLI SVINJAM PODOBNI KOPITARJI										
				ZAČETEK ŠTETJA										
SLOVENSKI PESNIK (PAVČEK)					AMERIŠKI IGRALEC (JAMES)					GRUDA, SPRIMEK				
					MERSKA ENOTA ZA ELEKTRIČNI UPOR					RJOVENJE				
REKA V ITALIJI						OTOČJE PRED ŠVEDSKO OBALO					ODGOVOR NA KONTRO			INDU- STRIJSKO MESTO V PORURJU
						KRIŽANEC MED TIGROM IN LEVINJO					FRANCO NERO			
VENO TAUFER			FINSKI POLITIK (KARJA- LAINEN, 1923-1990), PREMIER					CELJSKI PLESNI TEATER	JANE FONDA			TELUR		
									GORA (FR.)			SLOVENSKI SLIKAR (LADISLAV)		
														
						KOŠTRU- NOVA KRAČA					RODOVITEN DANSKI OTOK			
						PRESOJANJE					EVA SRŠEN			
						PREBIVALEC NANTESA, MESTA V FRANCIJI								

Konopljina
moka

Revital Kidričevo

Konopljino
seme

Revital Kidričevo

100 %

Konopljino
olje

Hladno stiskano

Revital Kidričevo